

יחידה א (פסוקים א-ז) רקע עיוני

ביחידה זו שני מושגים מרכזיים: רועה צאן ומנחה ליה.
בספר בראשית אנו נפגשים פעמים אחדות במושג רועה צאן. סביר להניח שאין המושג מוכר לילדים הגרים בעיר ואולי אף לא לאלה הגרים ביישובים כפריים. לכן חשוב להבהיר את המושג וכן מושגים בסיסיים נוספים הקשורים בנושא – פאר, שאיבת מים, השקיית הצאן וכד' – על מנת שהסיפור יובן כהלכה.

הכל היה הרועה הראשון: תחום זה של גידול צאן התפתח בשל הצורך של האדם בבשר, בחלב ובתוצריו, בגיד חם, בשמירה וכו'. במהלך סיפורי בראשית ייפגשו הילדים שוב ושוב במושגים אלה, על כן אפשר לפתח את הנושא בנושא מצטבר.

ביחידה זו מסופר בפעם הראשונה על הכאת מנחה ליה, ולכן יש להרחיב ולהסביר לילדים מה הכוונה קין והבל ולכד (בניית המזבח). מנחה היא מתנה – אחת הדרכים שבה האדם מודה לבוראו.

דף לספר

אדם קרא לאשתו חוה.

חוה חיה עם אדם, היא הייתה בחריזון והגיעה זמנה ללדת.

חוה ילדה שני בנים. לכן הריאשון שנוולד להם היא קראה בשם קין, ולכן השני היא קראה הבל.

קין והבל גדלו, וכשגדלו התחילו לעבוד.

מה אתם חושבים: במה הם עבדו?

יש להניח שתשובות הילדים יכללו מגוון של מקצועות ועיסוקים. הגננת תסכם ותדגיש בדבריה שהעיסוק היחיד שהיה קיים בתקופה הזו היא עבודת אדמה.

9 קיץ והדביל (שתי יחידות) מריסת פרחים, מיקי ו' פסוקים א-טז

כדי להכבירי את המושג מנחה לך רצי לשאול: האם ה' יקוק למתנתו בודאי שלא. נתינים מתנה למישהו כדי לבטא את תחושת התודה כלפינו או את הרצון לשמח אותו. במתנתו רצה קין להודות לך.

פסוק ג

ויבא קין מפרי האדמה מנחה לך

מה הביא קין לך? מפרי האדמה.

יש להניח שצירוף המילים זכור להם מהברכה על פרי האדמה.

קין לא חשב הרבה. הוא קטף מפרי האדמה, כל פרי אדמה שמצא, והביא מנחה לך.

גם הבל הביא מתנה, מנחה לך. מה דעתכם, האם גם הבל הביא מפרי האדמה? מה הוא הביא?

יש לאפשר לילדים להגיע למסקנה שגם הבל הביא מפרי עבודתו. גם הוא רצה להודות לך ולכן הוא הביא מנחה מתתום עיסוקו.

נכון.

והבל הביא גם הוא מנחה לך

פסוק ד

הבל חשב: מה אני הביא לך כדי להודות לך? חשב ואמר בלבו: אני צריך להביא לך את הכבשים והעזים הטובים ביותר שיש בעדר שלי. אני צריך להביא מבכורות צאני.

קין והבל כל אחד בנה מזבח מאבנים והניח עליו את המנחה. ה' קיבל את המנחה של הבל, ואת המנחה של קין הוא לא קיבל.

קין עבד בעבודה שאביו עבד. זוכרים את העבודה שאביו עבד? קין עבד את האדמה. הוא עבד קשה מאוד. הרי ה' אמר לאדם שהאדמה תצמיח קוצים וחרדרים, ואת אלה צריך לעקור כדי שלא יפריעו לצמיחה של הירק והחיטה.

חנך, בנו של קין, בנה עיר – עיסוק חלופי למי שאינו עובד אדמה ואינו רועה צאן. היה בכך משום חידוש. יובל היה אבי כל תופש כינור ועוגב. חובל קין – לוטש כל חרש נחושת וברזל. מכאן אנו לומדים על תהליך התפתחות המקצועות.

הבל המציא מקצוע חדש.

הוא התעניין בגידול צאן. הוא ראה שלכבש לא קר כי יש לו צמר על הגוף. הוא ראה גם שהכבש לא נרטב – הצמר נרטב וגוף הכבש נשאר יבש.

הבל חשב: אם הצמר מגן היטב על הכבש ומחמם אותו, אולי הוא יוכל לעזור גם לאדם ולהתם אותו בימים הקרים.

הבל החליט לגדל צאן, למשל כבשים, ולנסות להכין מחצמר חוטים ומהחוטים בגדים חמים.

רעיון הבגד אינו חדש, שהרי ה' עשה לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישים. אולם החידוש פה הוא בגילוי הצמר וביכולת לנצל אותו להכנת בגדים.

אפשר להביא לילדים צמר כבשים לא מעובד. הם ימששו אותו, ירגישו את החום ואף יכינו חוטים. אפשר גם להכין חוטי שתי וערב ולתת לילדים לארוג.

הבל היה רועה צאן. הוא דאג לצאן שלו – לעזים, לכבשים, לזדים, לסלילים. הוא יצא אתם לשדות כדי שיאכלו עשב, ישתו מים מן הבאר, ייהנו מהאוויר הטוב ויתנועעו.

עברו ימים. קין רצה להביא מנחה, מתנה לך.

רצוי להמחיש ולהדגיש את "ויפלו פניו" כדי להבליט את
כך את עניין הרמת הראש. הגננת תרכיז את ראשה.

האם קרה לכם פעם שעמדתם כן?
מה היתה הסיבה? מה קרה שעמדתם כן?
לסיכום הגננת תאמר: נכון, לפעמים כשאנו עצובים או כועסים, אנחנו
מרכינים את הראש כלפי מטה.
ה' שאל את קין:

"למה נפלו פניך?"

מסוק 1

"מדוע אתה כועס?
אם תשתדל להיות טוב ותעשה דברים טובים, תוכל להרים את ראשך".
אמירה זו היא רמז לבאות וזאת להסביר את אחד הפסוקים
הקשים "הלא אם תטיב שאת" וכו'.

הצעות לפעילויות בעקבות היחידה הסיפורית

- נשוחח עם הילדים על הכעס.
- * כיעד אני מגיב כשאני כועס או כשכועסים עלי?
- * כיעד אני מגיב כשאני מקנא?
מתי מקנאים?
- * מה אפשר לעשות כשכועסים? [לתת לגיטימציה להבעת רגשות]
- * פעילות מוסיקלית בזוגות או בקבוצות להבעת כעסים. כשהמוסיקה
מתאימה לכעס – מביעים זאת בתנועה.

אפשר להראות לילדים תמונה שבה רואים את קין והבל
מביאים מנחה. עשן הקרבן של הבל מיתמר כלפי מעלה,
סימן שהקרבן התקבל ברצון.

אפשר לשאול את הילדים: מה דעתכם, מדוע ה' קיבל את מנחתו של
הבל ואילו את מנחתו של קין הוא לא קיבל?
יש להנחית שתשובות הילדים יתייחסו יותר לסוג המתנה,
דהיינו שמתנתו של הבל היתה טובה יותר.

חשוב להעביר לילדים את המסר שהתנהגותו של נותן
המתנה היתה גורם משפיע על קבלתה או על איקבלתה
של המנחה, ולא אישיותו. אולי קין לא עשה את המעשה
מכל הלב.

ה' ראה שהבל הביא את המנחה מכל הלב, שהוא חשב מה להביא
ובחר את הטוב ביותר, שהוא הביא מבכורות צאנו כדי להודות לה'.
ואילו קין – הוא לא חשב מה להביא, הוא לא בחר את הטוב ביותר,
הוא הביא כל פרי אדמה שמצא בשדה.
ה' חביר את הבל וידע שהוא טוב. הבל מצא חן בעיניו, ואת המנחה שלו
הוא קיבל.

למסקנה זו מגיעים מדברי הכתוב "וישע ה' אל הבל ואל
מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעו". משמע, התנהגותו
של האדם היא העיקר והמנחה היא הטפל. התנהגותו של
קין לא היתה רצויה ולכן גם מנחתו לא היתה רצויה.

קין קונא באחי על שה' קיבל את מנחתו, וכעס עליו.
הוא עמד בראש מורכן ובמבט רציני וכעוס.

ויפלו פניו

מסוק 1

ואם ה' יזקוק
וי לבטא את

מסוק 1

ורכח על פרי

אדמת שמצא

כל הבניא מפרי

כל הבניא מפרי

א הבניא מנחה

מסוק 1

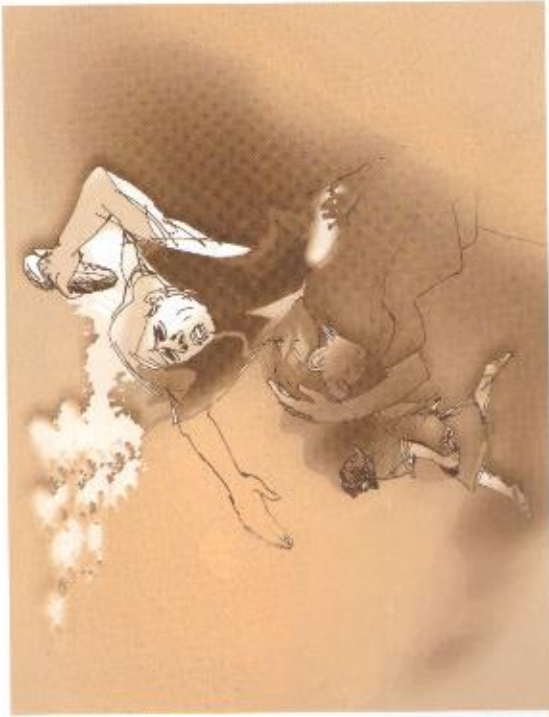
העניים הטובים

המנחה.

א לא קיבל.

הדבר דומה לרעיון של ערי המקלט שנועדו למנוע נקמת דם.

ה' שם לקין אות - סימן - כדי שלא יהרג אותו.

"...ומשע ה' אל הבל ואל מנחתו". צילום הצעיר: בוקי בועז

לשמה וזו השומרי של אחי האם אני צריך להשגח עליו?"

הוא לא שנה שום דבר.

הוא לא נשאל היכן הבל אחיו.

הוא לא אמר "השומר אחי אנכי?"

לומר בקול רם, בתבנית שאלה, ולהדגיש את הכעס גם

למנחתו מניח.

הוא שנה שנה פניו לרוב.

השאלה מעוררת את הילדים לחשוב על המצב שבו היה נתון

קין שנחמס בקלקלתו.

ה' שמה "מה עשית, קין הרגת את אחיך?"

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך כל הזמן לברוח.

ה' שמה "מה עשית עדין מן האדמה שהצמיחה לך עד עכשיו ירקוח."

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך כל הזמן לנדוד ממקום למקום

בזמן המצב הזה?

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך רע מאוד.

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך (הצמקת);

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך

קין שני נקשוטו!

מסוק ג'

הוא עשיתי

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך במה שעשיתי לאחי.

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך מה ששעשיתי?"

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך לכן לא יהרגו אותך. אסור לאיש לפגוע בך

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך

הוא לא נשאל היכן הבל תצטרך לרעה כשינדוד ממקום למקום.

האדמה ולא קם.

קין, כאן המקום לחנוך

יבנו קוסו"

שנת משפטים (שמות כא)

חנוך על משפחתו - ונקח

ה' חמסיק כבר לשכב על

קול לקוסו.

אחיו כבר לא חי, הוא לא

מה קרה ממחכת שנתו

מסוק ג'

מסוק ג'